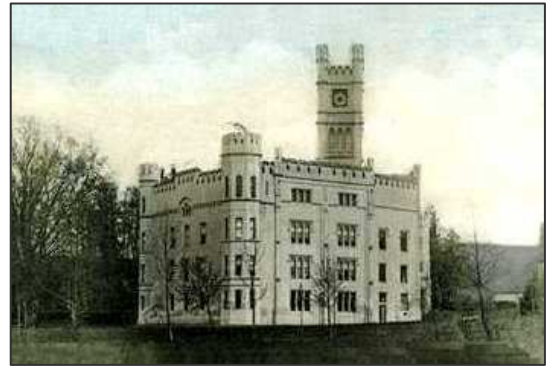

Pavel Koblasa

Razumovští a Picchioniové na Českém Rudolci

Novogotický zámek v Českém Rudolci na Slavonicku, od roku 1991 označovaný běžně jako „malá Hluboká“ vzhledem ke své podobnosti se schwarzenberským sídlem v Hluboké nad Vltavou, vstupuje do povědomí čtenářů díky médiím stále častěji. Již vícekrát v nedávné historii se objevily smělé plány na záchranu ohrožené venkovské památky. Nyní se snad rezidence postavená ve stylu anglické gotiky v letech 1860-1864 konečně dočká celkové obnovy. Tento příspěvek se však nebude týkat osudů zámku, nýbrž posledních dvou šlechtických rodin, jež v minulosti držely přilehlé českorudolecké panství. Jedná se o ruský hraběcí rod Razumovských a italský rytířský rod Picchioni, posléze Reinhardt-Picchioni.

Českorudolecké panství až do příchodu hrabat Razumovských poměrně často střídalo majitele a stále se zvyšovala jeho kupní cena. Zatímco v roce 1801, kdy si ho koupila Marie Anna svobodná paní Stillfriedová, stálo 240.000 zlatých, roku 1807, kdy ho získal Ferdinand hrabě Colloredo-Mannsfeld, vyšlo již na 705.000 zlatých. Od Colloreda dominium odkoupil dne 7. května 1810 za 750.000 zlatých Gregor hrabě Razumovský.

Nový vlastník pocházel z významného šlechtického rodu, původně usazeného v Polsku a odvozuující svůj původ od pánů Rozynských. Za svou slávu a vzestup vdělila rodina především Alexeji Grigorijevičovi Razumovskému (1709-1771), oblíbenci ruské carevny Alžběty a vnuku kozáckého velitele Jakuba Romanoviče Rozuma (†1700). V roce 1744 byl generálporučík carevny tělesné stráže Alexej Razumovský povýšen carenou do ruského hraběcího stavu a v témže roce ho římsko-německý císař František I. Štěpán povýšil do říšského hraběcího stavu. Rodové heslo znělo „Famam extendere factis“. Jeho mladší bratr Kyril se později stal ukrajinským hetmanem a velitelem všech ruských vojsk.

Jelikož hrabě Alexej zemřel jako bezdětný, rod pokračoval díky Kyrilovým potomkům. Ten měl s princeznou Naryškinovou dvě dcery a syny Lea (Lva), Andreje (Ondřeje) a Gregora (Řehoře, 1759-1837). Andrej (1752-1836), zasluhlý ruský diplomat, se dočkal roku 1814 ruského knížecího titulu. Děti však nezanechal, a tudíž rod pokračoval díky hraběti Gregorovi, ruskému generálovi, ale také učenci a vydavateli vědeckých prací o mineralogii a geologii. Gregor hrabě Razumovský přesídlil v roce 1805 do Rakouska, a jak již bylo výše uvedeno, zakoupil panství Český Rudolec ležící na jihozápadní Moravě. V roce 1811 získal inkolát pro Čechy a přivtělená území. Oženil se s Alžbětou Terezou svobodnou paní Schenk von Castel, na níž formálně přepsal 3. ledna 1813 Český Rudolec. Nadále si ovšem ponechal výnosy z panství a správu hospodářství vedl až do konce svého života. Když hraběnka roku 1818 zesnula v Sankt-Petěrburgu, došlo v rodině ke sporům o dědictví, které se vlekly až do prosince 1824. Pak se rudoleckého panství ujaly děti Maxmilián, Lev a Emilie Alžběta. V roce 1835 Lev získal od otce všechny výnosy z hospodářství, o rok později se mu dostal podíl bratra Maxmiliána. Oba bratři sloužili delší čas v rakouské armádě jako důstojníci.

Když převzal po smrti hraběte Gregora († 2. června 1837 v Českém Rudolci) rudolecké panství s bolíkovským statkem Lev hrabě Razumovský, příslušely k němu vesnice Český Rudolec (Böhmisch-Rudoletz, v lidové němčině Ruides), Dolní Bolíkov (Wölking), Dolní Radíkov (Unterradischen), Horní Radíkov (Oberradischen), Matějovec (Modes), Nová Ves (Neudorf), Rožnov (Rosenau), Stálkov (Stallek), Stojecín (Stoitzen), Vlastkovec (Laskes). Na panství žilo 2.543 obyvatel, z toho sedm protestantů v Nové Vsi a 165 židů v Bolíkově. Vrchnosti přímo patřily pozemky o výměře 3.167 hektarů, z čehož 1.488 hektarů obnášely lesy rozdělené do třech revírů – Novoveský, Rožnovský a Stálkovský. Polní hospodářství zahrnovalo dvory Nový (Neuhof), Rudolec, Bílý (Pönningenhof) a Stálkov (Stallek). Od roku 1808 fungovala u Rožnova při novobystřické silnici sklárna a v roce 1810 zahájila na potoce (am Kräuterlingbache) u Bolíkova provoz železárna Wölkingsthal. Roku 1806 vznikl u Cizkrajova další průmyslový podnik, který Razumovští pronajali Eleonoře von Flick, majitelce Starého Hobzí (Althart), která v tzv. zámečku v roce 1834 zřídila tzv. olověné komory (Bleikammer) na výrobu kyseliny sírové, první podnik tohoto druhu na území Rakouského císařství. Svou činnost závod ukončil roku 1847. Kromě toho se k Rudolci počítal pivovar, ovčín, tři vinopalny, tři mlýny s pilami (Schlossmühle, Sägmühle, am Penikerteiche), dvě stoupy, hamr (Frischhammer), panský hostinec. U zámku s hodinovou věží se rozprostírala anglická zahrada, kde stál skleník, úřední dům, domek zahradníka a nacházel se tu ještě rybník s ostrovem, na němž bychom našli uprostřed květinových záhonů gloriety.

Přehled historických pomístních názvů na panství Český Rudolec

Český Rudolec: Bodofen Äcker, Dorfluss Wiesen, Dürre Luss Äcker, Erste Gross Wostes Äcker, Erster Langer Luss, Galgenberg Äcker, Grill Grabel Äcker, Gross Wostes Äcker, Haus Pointen, Klein Wostes, Koples Graben, Kreitering Äcker, Kreitering Breitl, Kreutzluss, Lintenluss Äcker, Mitterluss, Mühl-Luss Äcker, Ober Kohlberg, Ohram Wiesen, Ruttenbach Äcker, Saagluss Äcker, Saagteicht Äcker, Schaferei Äcker, Scheiben Äcker, Schmelzhütten, Silberberg Äcker, Sitzger Äcker, Stein Luss, Thiergarten, Trieft Äcker, Unterkohlberg, Wachberg Äcker, Ziegelhütten, Zweite Gross Wostes Äcker, Zweiter Langer Luss.

Dolní Bolíkov (s Novou Vsí): Brunn Luss, Franken, Griech Äcker, Griech Wald, Grüven Äcker, Hirsch Leitens, Hirschleitens Wald, Kreutz Luss, Krumsch Luss, Mühl Äcker, Neuraitens, Scheubens Äcker, Schwarz Teuchtl, Studeiners, Wölkingsthal, Zuluss.

Dolní Radíkov (s Horním Radíkovem a Novým Světem): Au Äcker, Bergwerk Äcker, Blanhtel Äcker, Gaisberg Äcker, Gassen Äcker, Gsteckel Äcker, Haus Point, Hofstätt Äcker, Hofstätt Asper, Kohl Biegel Äcker, Kolling Äcker, Kopfersstein, Mühl Äcker, Obrigkeitliche Waldungen, Plankel Äcker, Posin Äcker, Postleit Äcker, Quanten Äcker, Schlichtel Äcker, Stein Äcker, Teichtel Äcker, Wald Äcker.

Matějovec (s Rožnovem): Au Feld, Diederluss, Gespore Äcker, Graben Äcker, Graben Wiesen, Hinterberg, Hofluss, Hofstätten, Hornluss, Hungerteucht Äcker, Kuh-Stalläcker, Marzi Äcker, Mayres Wiesen, Mühl Äcker, Oberberg, Oberdiederluss, Obrigkeitliche sämtliche Waldungen, Obrigkeitlicher Rosenauer Hof, Point, Point Äcker.

Stálkov (s Novým Stálkovem): Am Modeser Weg, Am Zlabinger Weg links, Am Zlabinger Weg rechts, Au Wiesen, Boden Wiesen, Breite Point, Brückel Äcker, Dürre Wiesen Äcker, Engrabel Äcker, Feld gegen Altstadt, Gross Schottlau, Haus Pointen, Höll Berg, Hütten Felder, Hütten Wald, Kleine Schottlau, Kohlberg, Laimgruben, Mühlfeld, Mühlfeld Wald, Ober Berg Äcker, Obere Hölläcker, Rohr Äcker, Ross Winkl, Schinder Au, Schmalwiesen Äcker, Taferl Äcker, Teichtl Äcker, Untere Berg Äcker, Untere Hölläcker, Wolfsgruben.

Stoječín: Asper Breiten, Asperwald, Asperwald Wiesen, Au Feld, Bartl Feld, Buchwald, Dorfwiesen, Draxler Feld, Dürwies, Geissberg, Gemeinberg, Höllberg, Höllbergwald, Höllgrabenfeld, Kreuzfeld, Liessl Äcker, Lui Äcker, Maierhofsgründe, Pfarrteich, Stock Äcker, Thiergarten, Waldried.

Vlastkovec: Breite Liss, Edeliss, Gartenliss, Graben Lüss, Gruch Äcker, Haus Pointl, Hinterliss, Hofstätten Äcker, Kirchenliss, Kitzäcker, Kopfstein Äcker, Langen Äcker, Mühläcker, Neuräuten, Ober Hauptliss, Patzen Hof, Ratzenliss, Rohräcker, Scheibens Äcker, Schmal-Wiesen, Silber Berg, Unter Hauptliss, Wolfsberg, Wunderliss, Zieläcker, Zugabl.

Razumovští prodali českorudolecké panství s veškerým příslušenstvím v listopadu 1856 Michaelu Angelovi Picchionimu. S potomky Lva hraběte Razumovského († 1868) bychom se v následujícím období setkali především ve Slezsku, kde jeho syn Kamil, narozený 21. srpna 1852 na zámku v Českém Rudolci, vlastnil statky Vikštejn (Wigstein, dnes Dubová), Vítkov (Wigstättel), Melč (Meltsch), Janské Koupele (Johannisbrunn), Dolní Životice (Schönstein) oceněné na sedm milionů korun, o výměře 2.505 hektarů s centrem ve Vikštejně. Kromě toho držel ve Vídni majestátní empírový palác (Palais Rasumofsky, III. okres) a několik dalších domů, kapitálové jmění se odhadovalo na deset milionů korun.

Picchioni byl bývalý důstojník rakouské armády. Narodil se 13. listopadu 1817 v Borgo San Siro, městečku ležícím nedaleko Pavie. Vojenské vzdělání nabyl na vídeňské akademii, pak následovala postupná armádní kariéra - 1839 kadet u ženistů, 1840 podporučík v Komárně, 1842 podporučík v Budíně, 1843 nadporučík v Budíně, 1845 nadporučík na inženýrské akademii ve Vídni - profesor aritmetiky a algebry, 1846 profesor situačního kreslení, 1848 kapitán-poručík a profesor situačního kreslení, 1850 hejtman ve Vídni (ne na akademii), 1851 hejtman ve Vídni na štábu, 1853 hejtman velící v Klosterbrucku, 1854 hejtman ve Vídni, 1855 hejtman a provizorní ženijní ředitel v Salzburgu, 1856 major a ženijní ředitel v Salzburgu. Posléze odešel do výslužby, aby se věnoval správě nově nabytého panství.

Major Picchioni byl zároveň schopným architektem a stavitelem. V letech 1858-1865 se podílel na obnově poutního kostela Panny Marie z Montserratu u Mutné (Mutton), v šedesátých letech 19. věku nechal podle svých plánů radikálně přestavět požárem poškozený zámek v Českém Rudolci. O novostavbě mohl současník zapsat: „*Krásný pohled skýtá zámek, v letech šedesátých v nynější podobě nádherně zbudovaný v moderním tzv. normansko-gotickém slohu. Zdi jsou zdobeny cimbuřím, z něhož vyčnívající věžičky opěrní pilíře zakončují. Vysoko pne se věž, na všech čtyřech stranách úzkými gotickými okny a v nejvyšším poschodí hodinami opatřená, jež tolikéž končí cimbuřím a čtyřmi v rozích postavenými ozdobnými věžkami.*“

Picchioni dohlížel jako člen několika komisí na úpravy pozemkové daně, založil brněnské živnostenské muzeum, stal se členem moravské rolnické společnosti a mezi léty 1871-1883 zasedal na moravském zemském sněmu jako poslanec za německé liberály. Major Picchioni si vydobyl nejruznější zásluhy, až byl nakonec rakouským císařem Františkem Josefem I. povýšen do rytířského stavu (Ritter von Picchioni). Udělení titulu byla poměrně složitá procedura. Nejprve dostal řád železné koruny třetí třídy (30. XII. 1874), což ho opravňovalo k žádosti o povýšení do šlechtického stavu. Tu sepsal 15. února 1875 a adresoval ji c. k. místodržitelství v Brně prostřednictvím c. k. okresního hejtmanství v Dačicích. Dne 15. března 1875 Eduard Zinner, c. k. okresní hejtman v Dačicích, oficiálně požádal moravského místodržitele Ludwiga svobodného pána Possingera von Choborski o Picchionioho povýšení. Dne 18. března 1875 tlumočilo prezidium moravského místodržitelství Picchionioho žádost c. k. ministerstvu vnitra ve Vídni.

Dne 29. března 1875 byl schválen návrh erbu s heslem „Pro rege et regno“ a dne 10. dubna 1875 vyhotoven příslušný diplom o povýšení do rytířského stavu s textem ... „*My František Josef První z Boží milosti císař Rakouský, Apoštolský král Uherský, král Český, Dalmatský, Chorvatský, Slavonský, Haličský, Vladiměřský a Illyrský, arcivévoda Rakouský ... jsme Naším císařským přípisem ze dne 30. prosince 1874 Našeho milého a věrného Angela Picchionioho, narozeného v Borgo St. Syro v Piemontu v roce 1817, majora rakouského ženijního vojska ve výslužbě, majitele rakouské válečné medaile z roku 1873, majitele panství Český Rudolec a deskového statku Bolíkova na Moravě, poslance moravského zemského sněmu, člena ústřední komise pro úpravu pozemkové daně, člena moravkoslezské společnosti na podporu zemědělství, vlastivědy a přírodopisu, zakladatele moravského živnostenského musea atd. v uznání jeho záslužného působení skrz propůjčení řádu železné koruny třetí třídy vyznamenali. Poté co nyní tentýž na základě*

stanov tohoto Našeho rytířského řádu požádal o povýšení do rytířského stavu, jsme se My v Naší císařské a královské moci přiměli, že jsme jemu včetně jeho manželských potomků propůjčili rytířský stav, aby Angelo rytíř Picchioni, jakož i jeho manželské potomci se těšili podle zákona s rytířským stavem spojeným právům, a obzvláště směli používat následující popsaný erb ...“

Michael Angelo Picchioni měl za manželku Katharinu rozenou von Amberg, dceru Josefa von Amberg, skutečného tajného rady, a Franzisky rozené hraběnky Brandisové. Major Picchioni zemřel 6. února 1891 v Ljubljani, hlavním městě Kraňska, na rakovinu močového měchýře. Ostatky byly urychleně převezeny do Českého Rudolce, kde se 13. února konal pohřeb. Panství se ujal syn Ludvík (Ludwig). Tehdy zaujímalo 2.328 ha půdy, patřily k němu dvory Rudolec (102 ha), Bílý (105 ha), Stálkov (114 ha), Nový (80 ha), Rožnov (121 ha), polesí Rožnov (555 ha), Stálkov (563 ha), Nový dvůr (409 ha), dva lihovary a několik mlýnů s pilami. Správa panství i lesní správa sídlily v Českém Rudolci. Ludvík rytíř Picchioni odešel z tohoto světa 23. března 1908 a majetek přešel na synovce Arnošta (Ernst) Reinhardta, narozeného dne 3. května 1890 v Lipsku, který současně převzal strýcovo jméno, tudíž se dál uváděl jako Reinhardt-Picchioni. Na zámku (č. p. 1) kromě majitele bydleli tou dobou penzista Rudolf Liebenberg, společnice Frieda Pflüger, ošetřovatel Cyril Janečka, kuchařka Marie Smetáčková, pokojská Leopoldine Kubat, služky Gabriele Leitgeb a Mathilde Lowietinsky. Přímo v obci Českém Rudolci patřilo panství dalších 22 objektů. V roce 1925 proběhla na panství pozemková reforma, po níž Reinhardt-Picchionimu zůstalo 752 ha pozemků, dvory Bílý (75 ha), Nový (57 ha) a Český Rudolec (86 ha), z lesů Novodvorský revír, dále dva lihovary a pila. Až do konfiskace panství v roce 1945 nacházelo při velkostatku obživu jedenáct stálých zaměstnanců.

Opis hrobky se jmény Picchioniů na českorudoleckém hřbitově

Ruhestätte der Familie Picchioni

Angelo Ritter von Picchioni

13. 11. 1817 – 6. 2. 1891

Johanna von Picchioni

27. 8. 1852 – 26. 11. 1856

Josef Ritter von Picchioni

6. 1. 1861 – 16. 3. 1879

Katharina von Picchioni (von Amberg)

31. 8. 1822 – 23. 2. 1901

Ludwig Ritter von Picchioni

15. 8. 1854 – 23. 3. 1908

Rudolf Ritter von Liebenberg

17. 4. 1843 – 6. 3. 1922

Snímek hrobky je ze zámeckých stránek Českého Rudolce,
<http://www.zamek-cesky-rudolec.cz/Fotogalerie/?Gallery=17>

Prameny a literatura

- *Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder*, Bd. III/3, München 1987 – Bd. III/5, München 1989.
- *Genealogisches Handbuch des Adels, Bd. 101. Gräfliche Häuser, Bd. XIII*. Limburg a. d. Lahn 1991.
- *Gothaisches genealogisches Taschenbuch der Gräflichen Häuser auf das Jahr 1869*, Gotha 1868.
- Ladislav HOSÁK, *Historický místopis země moravskoslezské, I. Jihlavský kraj*, Brno 1933.
- Ernst August KRAHL, *Mährisches Wappenbuch vom Jahre 1888*, Gessertshausen 1986.
- Rudolf LUSTIG, *Schematismus der Grossgrundbesitze im Lande Mähren und Schlesien*, Prag 1937.
- *Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthumes*, Wien 1839-1857.
- Österreichisches Staatsarchiv, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Adelsarchiv, Adelsakten, Picchioni - Ritterstand, 10. IV. 1875.
- Österreichisches Staatsarchiv, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Adelsarchiv, Adelsakten, Razumovsky - Inkolat, 2. VII. 1811.
- Österreichisches Staatsarchiv, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Adelsarchiv, Reichsakten, Razumovsky - Grafenstand, 27. IV. 1744.
- Státní oblastní archiv Třeboň, Sběrka matrik Jihočeského kraje, Farní úřad Český Rudolec, Matrika narozených, 1828-1886, kn. 3.
- Státní oblastní archiv Třeboň, Sběrka matrik Jihočeského kraje, Farní úřad Český Rudolec, Matrika zemřelých, 1771-1935, kn. 4 A.
- Státní okresní archiv Jindřichův Hradec, Okresní soud Slavonice, Sčítání lidu - Český Rudolec, 1921, fasc. 4.
- Jan TIRAY, *Vlastivěda moravská. II. Místopis. Slavonický okres*. Brno 1926.
- Ignaz TITTEL, *Schematismus und Statistik des Grossgrundbesitzes in der Markgrafschaft Mähren und Herzogtume Schlesien*, Prag 1905.
- *Umělecké památky Čech*, I, Praha 1977 – II, Praha 1978.
- Ústřední archiv zeměměřičtví a katastru, Mapy stabilního katastru, Český Rudolec, 1830, mp 395 - Dolní Bolíkov, 1828, mp 481 - Dolní Radíkov, 1830, mp 520 - Horní Radíkov, 1830, mp 816 - Matějovec, 1830, mp 1739 - Stálkov, 1828, mp 2831 - Stoječín, 1830, mp 2885 - Vlastkovec, 1828, mp 3434.
- Gregor WOLNY, *Die Markgrafschaft Mähren*, VI. Band, Brünn 1842.
- *Zprávy Státního pozemkového úřadu, roč. III.*, Praha 1930.